

HOOFDSTUK 2

Plato en Aristoteles over het goede leven

24

WERKBOEK Het goede leven @ de vrije markt

I. Inleidende tekst

In dit hoofdstuk staat de bloeiperiode van het oude Griekenland centraal: een aantal belangrijke aspecten van de Griekse samenleving wordt uitgelegd tegen de achtergrond van het goede leven. Plato schetste een rechtvaardige stadstaat waarin het gemeenschapsbelang van de polis op de voorgrond komt te staan en aretè een belangrijke rol speelt. Voor Aristoteles staat het menselijk geluk voorop. Daar moet elke politieke gemeenschap op gericht zijn. Dat zijn thema's die nog steeds actueel zijn: hoe moet ons politieke systeem ingericht zijn? Wat hebben geluk en welvaart met dit systeem te maken? Misschien merk je zelf dingen in onze maatschappij die jij graag anders zou zien en vraag je je af wat je als burger kunt doen.

II. Vragen bij eindtermen 6 t/m 10

BIJ EINDTERM 6 (PARAGRAAF 2.3; P. 58 T/M 64)

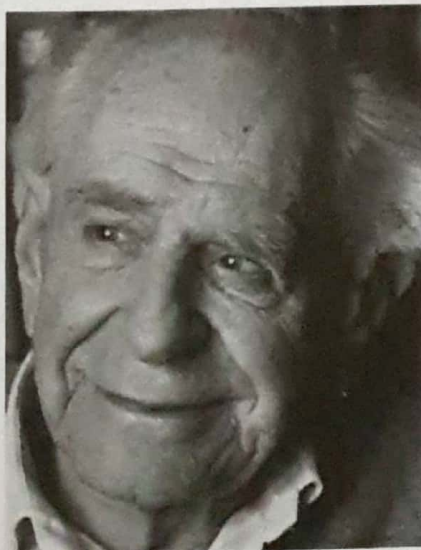
1. Wat is de belangrijkste kritiek van Plato op de Atheense democratie? Bekijk ter oriëntatie het filmpje over Plato en de samenleving in het oude Griekenland bij hoofdstuk 2 op <https://www.moralmarkets.org/nl/werkboek-hfstz>.
2. Wat is volgens Plato het doel van de staat?
3. a. Vul het volgende schema in door de drie onderdelen te noemen van de ziel (kolom 1), de deugd die daarmee correspondeert (kolom 2) alsmede de daarmee corresponderende groepen die Plato in de samenleving onderscheidt (kolom 3).

ZIEL	DEUGD	STAAT
RECHTVAARDIGHEID		

- b. Leg aan de hand van het schema uit wat het verband is tussen de orde in de samenleving en de orde in de ziel. Besteed daarbij ook aandacht aan de overkoepelende deugd 'rechtvaardigheid'.

Op Wikipedia lezen we het volgende: dystopie is een (denkbeeldige) samenleving met louter akelige kenmerken waarin men beslist niet zou willen leven. Een dystopie is daarmee het tegenovergestelde van een utopie, die juist een bijzonder aangename samenleving voorstelt.

4. Leg uit hoe Plato's ideale staat zowel een dystopie als een utopie kan zijn en betrek in je antwoord eveneens de kritiek van de filosoof Karl Popper op Plato's ideale samenleving (zie p. 63-64 en 309 van het examenboek).

Karl Popper

BIJ EINDTERM 7 (PARAGRAAF 2.4; P. 64 T/M 68)

1. Vul het volgende schema in en licht het toe. Gebruik voor het antwoord op deze en de volgende vraag het filmpje bij hoofdstuk 2 'Plato's five forms of government' op <https://www.moralmarkets.org/nl/werkboek-hfstz>.

26

WERKBOEK Het goede leven & de vrije markt

STAATSVORM	MOGELIJKE ONTAARDING	REDEN VAN ONTAARDING

2. Welke aanpak of houding is nodig om deze ontaarding tegen te gaan?
3. Wat houdt menselijk geluk voor Aristoteles in? Betrek in je antwoord de termen logos, aretè en energeia en leg de rol van deze begrippen in de totstandkoming van eudaimonia uit.

BIJ EINDTERM 8 (PARAGRAAF 2.5; P. 68 T/M 71)

1. Geef Aristoteles' definitie van deugd weer en licht deze toe in eigen woorden. Bedenk ook een voorbeeld van elk onderdeel. Bekijk bij de vragen bij de eindtermen 8 en 9 de filmpjes 'Aristotle and virtue theory' en 'Aristotle on friendship' op <https://www.moralmarkets.org/nl/werkboek-hfstz>.
2. Leg uit wat dianoëtische en ethische deugden zijn en geef een voorbeeld van elke deugd in een bepaalde situatie.

3. Waarom valt het streven naar geluk (eudaimonia) voor Aristoteles samen met het goede voor zichzelf en de gemeenschap?
4. Voor Aristoteles is rechtvaardigheid de volkomen deugd; waarom is deze niet weggelegd voor de massa, maar enkel voor de individuele mens?
5. Wat houdt de 'vriendschap van de mens met zichzelf' in? Was dat een haalbaar ideaal in de tijd van Aristoteles? Is dat nu een haalbaar ideaal?

27

HOOFDSTUK 2

BIJ EINDTERM 9 (PARAGRAAF 2.6; P. 71 T/M 74)

1. Welke rol speelt de volkomen deugd van rechtvaardigheid bij het bereiken van geluk en dus zelfverwerkelijking van de mens in de polis?
2. a. Waarom is in de optiek van Aristoteles de mens vrij om de wet te volgen?
b. Leg uit dat dit een vrij elitaire opvatting is.
c. Is de mens vandaag de dag vrij om de wet te volgen? Leg dit uit aan de hand van de theorie van Aristoteles.
3. Bestudeer een van de genoemde artikelen op de website bij hoofdstuk 2: 'Just Consumption: An Aristotelian Approach to Consuming in an Age of Superabundance' of 'Just Giving and Just Taking: An Aristotelian Approach to Modern Problems of Inequality, Insatiety and Consumerism' en vat kort samen wat je daaruit kunt opmaken over de ideeën van Aristoteles over economie.

BIJ EINDTERM 10 (PARAGRAAF 2.7; P. 74 T/M 76)

1. Geef een opsomming van de vijf dimensies van het goede leven die in je boek centraal staan en leg uit wat ze inhouden.
2. Wat houden deze vijf dimensies in voor Plato's opvatting met betrekking tot de ideale samenleving? Leg uit.
3. Wat houden deze vijf dimensies in voor Aristoteles' opvatting met betrekking tot de ideale samenleving? Leg uit.

4. Wat valt jou zelf op als je de vijf dimensies van het goede leven toepast op de Atheense contrastbron? Beoordeel welke 'winst' er is gemaakt in vergelijking met de hedendaagse samenleving en welk 'verlies' er is gemaakt.

28

III. Verdiepingsopdracht

Op de website van de Scientology Church (www.scientology.nl) lezen we het volgende:

Het zal je misschien verbazen dat twee derde van de overheden op deze wereld vergeven is van ernstige corruptie. Bijna een kwart van de leiders die vandaag de dag opstaan zijn ervan overtuigd dat ze zich onethisch moeten gedragen om succes te hebben. Om het verval tegen te gaan en integriteit en vertrouwen te herstellen, schreef L. Ron Hubbard het boek *De weg naar een gelukkig leven*: een op gezond verstand gebaseerde gids voor een beter leven. Het is volledig niet-religieus en de 21 leefregels kunnen door iedereen worden gebruikt van elk ras, cultuur of geloofsovertuiging om mensen aan te moedigen tot vriendelijkheid, eerlijkheid, en ze de basisvaardigheden aan te reiken om te leven. *De weg naar een gelukkig leven*, nu vertaald in 112 talen, heeft rust gebracht in gemeenschappen die door geweld uiteen werden getrokken, heeft vrede gebracht naar gebieden die door burgerwisten waren verwoest en heeft zelfrespect gebracht naar miljoenen mensen – naar scholen, gevangenissen, kerken, jeugdcentra en gemeenschapscentra. Door hun levenswijze te volgen zouden mensen meer zelfrespect krijgen, normen en waarden niet meer verloren gaan, de samenleving weer moreel opgebouwd worden en mensen gelukkig worden.

1. Met welke opvattingen van Scientology over de maatschappij en een gelukkig leven zouden Plato en Aristoteles het eens kunnen zijn? Licht je antwoord toe.